

**UCHWAŁA NR XXXVII/267/2018
RADY MIEJSKIEJ W TYKOCINIE**

z dnia 23 marca 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony
Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Tykocin na lata 2018- 2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 i poz. 2232; z 2018 r. poz. 130) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Tykocin na lata 2018 - 2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tykocina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Jerzy Augustynowicz

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Tykocin na lata 2018 – 2022

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) nakłada na samorządy gmin następujące zadania:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1767 ze zm.) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2016 r. poz. 487 ze zm.).

Celem polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Program zawiera szczegółowe cele, które będą realizowane i odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Część opisowa Programu zawiera zasadnicze informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, ważne dla zrozumienia oraz opracowania działań w zakresie profilaktyki oraz działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

Część diagnostyczna przedstawia rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie na terenie naszej gminy w oparciu o dane pozyskane z Komisariatu Policji w Choroszczy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie oraz dokumentów będących w posiadaniu Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie. Przedstawione zostały ponadto zasoby kadrowe, instytucjonalne, a także potrzeby w zakresie pracy z rodzinami doświadczającymi przemocy.

Część opisowa

Przemoc to wykorzystywanie swojej przewagi nad drugim człowiekiem.

Mamy z nią do czynienia wówczas, gdy osoba słabsza poddawana jest przez dłuższy czas negatywnym działaniom osoby lub grupy osób silniejszych.

Psychologiczna perspektywa przemocy domowej zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, ukazuje mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą, a ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym,

- jest procesem, gdyż nie pojawia się znikąd i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- jest intencjonalna – zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu,
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli, dominacji i uległości,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie u osób, których dotyczy.

Formy przemocy

przemoc fizyczna – to agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu i fizycznych obrażeń. Przemoc ta może wystąpić w dwóch postaciach: czynnej i biernej. Forma czynna to poszturchiwania, szczypanie, popychanie i odpychanie, potrząsanie, ściskanie, szarpanie, gryzienie, kopanie, bicie przedmiotami oraz użycie broni. Natomiast forma bierna przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub w zamknięciu w areszcie domowym.

przemoc psychiczna – to zazwyczaj przemoc werbalna, wywołująca emocjonalny ból lub cierpienie, co często wynika z poczucia poniżenia i zagrożenia, które powodują uległość.

przemoc ekonomiczna – przejawia się niezaspokajaniem podstawowych potrzeb rodziny, odbieraniem zarobionych pieniędzy lub poprzez uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej.

przemoc seksualna – wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

zaniedbanie – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą współistnieć lub każda z nich może występować osobno. Adresatami przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne. Bywa też, że przemocą dotknięci są również mężczyźni.

Fazy cyklu przemocy

Żeby lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonego schematu. Istnieją cykle przemocy, które pozwalają wyjaśnić zachowanie osób doznających przemocy oraz zrozumieć pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności.

W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- **faza narastającego napięcia** – charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych, jest początkiem cyklu.
- **faza ostrej, gwałtownej przemocy** – to wybuch gniewu i wyładowanie agresji, która może zagrażać zdrowiu i życiu ofiary.
- **faza „miodowego miesiąca”** – w trakcie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje poprawę, zachowuje się tak jakby przemoc nigdy nie miała miejsca.

Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwale i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy to :

- obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (bole głowy, żołądka),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, przyzwyczajanie się do przemocy,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- trudności w kontaktach z rówieśnikami.

Spoleczne konsekwencje doświadczania przemocy

Konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często po długim czasie, w okresie dorastania albo już w dorosłym życiu. Skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego np. poprzez trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp. Zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Przemoc domowa jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest **art. 207 kk – przestępstwo znęcania**. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Od 2005 roku funkcjonuje **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora. Ustawa ta umożliwia również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

Część diagnostyczna

Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Tykocin

Od problemu przemocy nie są wolne również rodziny zamieszkujące gminę Tykocin. Należy jednak podkreślić, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zbadania, ze względu na fakt, że dotyczy najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniana. Zjawisko to przez wiele lat było zaniedbywane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie jak również osób stosujących przemoc.

Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Tykocin

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie. Gminę Tykocin zamieszkuje 6.326 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2017r.).

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku (na dzień 31.12.2017 r.), wynosiła 150 (w tym K- 69, M- 81).

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie za 2017 r. wynika, że 367 rodzin objętych było pomocą społeczną, w tym 4 rodziny z powodu przemocy w rodzinie. 380 osób objętych zostało pomocą w ramach Programu " Pomoc państwa w zakresie dożywiania " na lata 2014 - 2020.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy w roku 2017 przeprowadzono 22 interwencje domowe związane z przemocą w rodzinie. W wyniku interwencji Policja założyła 16 „Niebieskich Kart”, pracownicy socjalni wszczęli 6 procedur NK. Choć zjawisko przemocy istnieje i stale wzrasta, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”, której głównym celem jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych instytucji w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy, w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na ten temat. W 2017 roku odbyło się 96 posiedzeń grup roboczych dotyczących rodzin z problemem przemocy.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie wynika, że w 2017 r. wpłynęło 8 wniosków w sprawie objęcia leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu. Z osobami tymi zostały przeprowadzone rozmowy motywujące do podjęcia leczenia i zmiany zachowania. 5 osób zostało skierowanych do punktu konsultacyjnego na rozmowę z terapeutą uzależnień. W 2017r specjalista do spraw uzależnień przeprowadziła 67 rozmów motywacyjnych z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi. 5 osób zostało skierowanych na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu przez biegłych psychiatrę i psychologa. W lutym 2017r przy Parafii Rzymsko- katolickiej w Tykocinie utworzyła się grupa wsparcia AA. Spotkania odbywają się raz w tygodniu.

Cele Programu

- minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tykocin,
- interweniowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- rozszerzenie pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie.

Formy realizacji celów:

- diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Tykocin,
- budowa lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- podnoszenie kwalifikacji służb i pracowników instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- pomocy sprawcom przemocy w rodzinie poprzez udział w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy.

Program jest spójny z Programami:

- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015 - 2020,
- Gminnym Programem Wspierania Rodziny w Gminie Tykocin na lata 2018 - 2020,

- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii na 2018 rok.

Zasoby Gminy Tykocin w zakresie realizacji Programu

Wykwalifikowana kadra instytucji działających na rzecz rodziny:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Posterunek Policji w Tykocinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie,
- Placówki Oświatowe Gminy Tykocin,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej w Tykocinie,
- Niepubliczny ZOZ w Tykocinie,
- Kościół,
- Społeczność lokalna.

Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- współpraca z samorządem gminnym,
- wsparcie dla rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie,
- znajomość środowiska,
- współpraca służb i instytucji na terenie gminy.

Zagrożenia w realizacji zadań:

- brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania przemocy,
- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- uzależnienie od alkoholu i współuzależnienie członków rodziny,
- zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

Realizacja celów Programu

Cel 1.

Minimalizacja zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Tykocin.

Działania:

1. Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele następujących instytucji:

- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie ,
- Zespołu Szkół i Przedszkola w Tykocinie,
- Posterunku Policji w Tykocinie,
- Niepublicznego ZOZ w Tykocinie,
- Sądu Rejonowego w Białymstoku.

2. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:

- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
- dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- Zespół Szkół i Przedszkole w Tykocinie,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie,
- Policja ,
- Centrum Kultury, Sportu i Turystyki Ziemi Tykocińskiej w Tykocinie,
- Kościół.

Cel 2.

Interweniowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Białymstoku o nałożenie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego.
2. Izolowanie sprawców od ofiar.
3. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
4. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.
5. Kierowanie do udziału w Programie edukacyjno - korekcyjnym dla sprawców przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny.

Cel 3.

Rozszerzenie pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji dotyczącej:
 - możliwości udzielenia schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej,
 - możliwości wykonania obdukcji,
 - praw osób będących ofiarami przemocy.

Podmiot realizujący działanie:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie.
2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:
 - procedura „Niebieskiej Karty”,

- monitorowanie sytuacji w rodzinach doznających przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policja,
- Przedstawiciele oświaty,
- Przedstawiciele służby zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie,
- Policja,

Oczekiwane efekty programu:

- diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie,
- wzrost wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy w rodzinie,
- podwyższenie kwalifikacji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- ułatwienie dostępu do profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie,
- wzrost skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie,
- zredukowanie skutków psychologicznych wynikających z przemocy,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- wyuczenie asertywnych zachowań przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte zjawiskiem przemocy domowej.

Monitoring

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tykocinie do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tykocinie oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.